

Voortgangsrapportage Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid

periode september 2015 t/m eind 2016

December 2016

Samenvatting

De gemeente Alphen aan den Rijn is ambitieus als het gaat om duurzaamheid. De mogelijkheden en kansen van een gemeente met een combinatie van stad en platteland zijn groot. Alphen aan den Rijn is uniek door de ligging in het Groene Hart. Het is de enige gemeente in het Groene Hart met meer dan 100.000 inwoners.

De duurzaamheidsambities van de gemeente zijn opgenomen in de Alphense Reisgids naar duurzaamheid; van A naar D van september 2015. Bij de reisgids hoort een uitvoeringsprogramma. Deze is opgesteld voor de periode tot en met 2020.

Het eerste uitvoeringsjaar is voorbij en het is dus tijd voor een voortgangsrapportage. Deze voortgangsrapportage is bewust kort en to-the-point gehouden, gezien de discussie die de gemeenteraad wil voeren over de ambities en innovatiegehalte van het huidige duurzaamheidsbeleid.

Sommige van de in het uitvoeringsprogramma opgenomen projecten zijn reeds uitgevoerd en afgerond, andere zijn in uitvoering of moeten nog worden opgestart. Enkele hebben vertraging opgelopen. Duidelijk is wel dat onverminderd aandacht en inzet nodig is om de duurzaamheidsambities te realiseren. Het gaat in de meeste gevallen nog niet vanzelf. De ervaring leert dat in sommige gevallen toch meer de regie moet worden genomen om projecten te doen laten slagen.

In de voortgangsrapportage wordt ook ingegaan op de duurzaamheidsleningen, stimuleringsleningen en Green Deals. De duurzaamheidsleningen zijn zeer succesvol. Er zijn al veel leningen verstrekt, voor een totaalbedrag van 1,3 miljoen euro. Stimuleringsleningen komen wat langzamer op gang, doordat hiervoor overeenstemmingen binnen bijvoorbeeld een vereniging nodig is. Inmiddels zijn 5 stimuleringsleningen vertrekt voor een totaalbedrag van bijna 160.000 euro. Tot slot is de gemeente in gesprek met verschillende partijen over het sluiten van Green Deals. Er zijn tot op heden twee Green Deals gesloten, waarvan één in combinatie met een Green Deal stimuleringslening.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding.....	4
2. Van plannen naar prestaties	5
2.1 Inleiding	5
Ambities Gemeentelijke organisatie.....	5
Ambities Samenleving	6
2.2 Bijzondere en opvallende prestaties.....	6
3. Stoplichtrapportage.....	12
4. Monitoring ambities	27
4.1 Haalbaarheid Ambities.....	27
4.2 Energieverbruik Alphen aan den Rijn.....	29
5. Middelen	34
5.1 Menskracht.....	34
5.2 Duurzaamheidsleningen, Stimuleringsleningen en Green Deals.....	34
BIJLAGE I Verklarende woordenlijst	
BIJLAGE II Rapportage Green Deals	

1. Inleiding

De gemeente Alphen aan den Rijn is ambitieus als het gaat om duurzaamheid. De mogelijkheden en kansen van een gemeente met een combinatie van stad en platteland zijn groot. Alphen aan den Rijn is uniek door de ligging in het Groene Hart. Het is de enige gemeente in het Groene Hart met meer dan 100.000 inwoners.

De duurzaamheidsambities van de gemeente zijn opgenomen in de Alphense Reisgids naar duurzaamheid; van A naar D van september 2015. Bij de reisgids hoort een uitvoeringsprogramma. Dit is opgesteld voor de periode 2014 tot en met 2020. Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks, indien noodzakelijk, geactualiseerd.

Het eerste uitvoeringsjaar is voorbij en het is dus tijd voor een eerste voortgangsrapportage. Deze voortgangsrapportage is bewust kort en to-the-point gehouden gezien de discussie die de gemeenteraad wil voeren over de ambities en innovatiegehalte van het huidige duurzaamheidsbeleid.

Wettelijke milieutaken zijn niet in deze voortgangsrapportage opgenomen. De wettelijke milieutaken zoals vergunningverlening, handhaving en milieuonderzoek worden uitgevoerd door de Omgevingsdienst Midden-Holland die hierover apart rapporteert.

2. Van plannen naar prestaties

2.1 Inleiding

Zoals beschreven in het duurzaamheidsbeleid maken we onderscheid in ambities voor de Gemeentelijke Organisatie en Ambities voor de Samenleving. In het uitvoeringsprogramma zijn beide sporen in plannen en projecten benoemd.

Voor een aantal thema's is dit echter niet voldoende. Sommige thema's zijn dermate omvangrijk dat er specifiek voor die thema's een apart plan van aanpak is gemaakt voor de betreffende projecten. Voornoemde werkzaamheden hebben als doel een bijdrage te leveren aan de gemeentelijke ambities voor 2020. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een gemeentelijk deel en een samenlevingsdeel. De ambities, zoals opgenomen in het duurzaamheidsbeleid, zijn:

Ambities Gemeentelijke organisatie

- 1) In 2018 alleen nog maar ten minste energieneutraal bouwen bij gemeentelijke plannen en projecten;
- 2) In 2020 20% besparing ten opzichte van 2013 in de openbare verlichting en verkeersinstallaties;
- 3) In 2020 is dankzij energiemanagement 5 % energie bespaard¹ bij gemeentelijke aansluitingen.
- 4) In 2020 is 100% van het elektraverbruik van de gemeentelijke organisatie regionaal vergroend;
- 5) In 2020 is 50% van het gasverbruik van de gemeentelijke organisatie regionaal vergroend;
- 6) In 2020 100% duurzaam inkopen. In alle aanbestedingen wordt Duurzaamheid meegenomen (in eis, selectiecriteria en/of gunningscriterium);
- 7) Duurzaamheids DPL ambitie (ADP) bij gemeentelijk projecten ≥ 7
- 8) Gemeentelijk vastgoed in 2025 energieneutraal.
- 9) De medewerkers van de gemeentelijke organisatie zijn zich nog meer bewust van het belang van duurzaamheid.

¹ Het betreft besparing door inzicht en maatregelen. Hierin is teruglevering van bijvoorbeeld zonnepanelen niet meegenomen.

Ambities Samenleving

- 1) In 2020 is 75% van het huishoudelijk afval in Alphen aan den Rijn gescheiden;
- 2) In de periode 2014– 2020 wordt 12.000 ton CO₂ bespaard door binnen de gemeentegrenzen uitgevoerde projecten;
- 3) In 2020 bestaat het energieverbruik voor minimaal 14% uit duurzaam opgewekte energie;
- 4) De sociale huurwoningen hebben in 2020 gemiddeld een energielabel B, 80% van de particuliere huurwoningen hebben in 2020 minimaal een energielabel C;
- 5) In 2020 zijn braakliggende terreinen (voor zover mogelijk) tijdelijk in gebruik voor duurzame initiatieven (bijvoorbeeld stadslandbouw) vanuit de samenleving;
- 6) In 2020 is de logistiek rond de Greenport geoptimaliseerd (ten behoeve van CO₂- reductie, leefbaarheid en toekomstbestendigheid.)
- 7) Inwoners zijn zich elk jaar meer bewust van het belang van natuur, milieu en duurzaamheid in hun directe leefomgeving en handelen hiernaar.
- 8) In 2050 is de gemeente energieneutraal én CO₂-neutraal.

2.2 Bijzondere en opvallende prestaties

Wanneer de gemeentelijke organisatie en de samenleving hun aandacht intensief richten, dan heeft dit ook wezenlijke gevolgen. De veelheid aan projecten en resultaten is overweldigend, zie hiervoor ook de stoplichtrapportage van hoofdstuk 3. Hieronder worden drie aansprekende projecten toegelicht: de plastic vissen actie, het duurzaam bouwloket en Zwammerdam energieneutraal.

Plastic Vissen Actie

De plastic vissen actie is voortgekomen uit een bijeenkomst van Samen Duurzaam Doen in juni 2015. Naar aanleiding van het vast te stellen duurzaamheidsbeleid heeft de gemeente een avond over duurzaamheid georganiseerd voor de samenleving. Dat hebben enkele enthousiaste inwoners en bedrijven opgepakt, die met mooie initiatieven kwamen. Inwoners die zelf last hebben van het afval in en rondom de sloten, gaven aan dat ze hier iets aan willen doen. De initiatiefnemers zijn in gesprek gegaan met verschillende organisaties, verenigingen en de gemeente zelf.

In 2015 is de actie voor het eerst gehouden en hebben de kinderen van buitenschoolse opvang (BSO) in Alphen, scouts en vrijwilligers twee dagen gevist naar afval. Vanwege het succes en de wil om de actie in de opvolgende jaren voort te zetten is in oktober 2016 de actie voor de tweede keer gehouden. Hierbij hebben weer kinderen van verschillende BSO's, scouts, middelbare scholieren en vrijwilligers waaronder kwekers drie dagen meegevist naar afval.

Het doel van de actie is niet alleen een schoner milieu, maar ook de (jonge) inwoners van de gemeente bewuster maken over afval, het scheiden van afval en de schade van (zwerfend) afval voor het milieu en de mensen. De verenigingen en organisaties zullen zelf tijdens lessen en aan de hand van activiteiten de jongeren die hebben deelgenomen aan de actie verder voorzien van informatie over duurzaamheid, zwerf afval en de schade die het aanricht in onze omgeving. Vanwege het succes wordt voor 2017 gekeken of de actie kan worden uitgebreid naar meer kernen binnen de gemeente.

Duurzaam Bouwloket

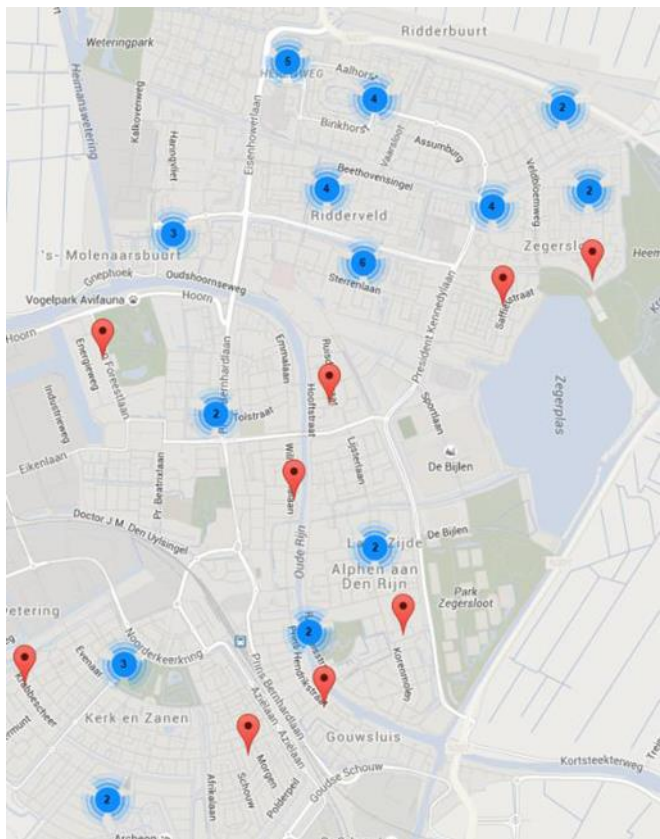
Sinds het sluiten van het landelijk energie-akkoord eind 2013 staan energiebesparing, duurzame energieopwekking en verbetering van de werkgelegenheid hoog op de politieke agenda. Dit sluit mooi aan bij het feit dat iedere woning onderhoud nodig heeft om de kwaliteit op peil te houden. Door toepassing van eigentijdse maatregelen kunnen comfort, energieprestatie en uitstraling van huizen en gebieden verbeteren.

De gemeente Alphen aan den Rijn is sinds eind 2014 aangesloten bij het Duurzaam Bouwloket om bewustwording hierover te vergroten. Voor het verspreiden van kennis op het gebied van duurzaam (ver)bouwen, energiebesparing of energie-opwekken zet de gemeente het Duurzaam Bouwloket in. Bovendien vinden inwoners daar ook de aanbiedingen van (lokale en regionale) bouwbedrijven voor een goede en betaalbare aanpak. Het Duurzaam Bouwloket staat borg voor een onafhankelijk, professioneel en gratis advies. Om gemeentelijk energie-ambities te ondersteunen is het belangrijk dat inwoners en bedrijven van het Duurzaam Bouwloket afweten en het gaan gebruiken. Eind 2014 is het Duurzaam Bouwloket daarom regionaal gelanceerd als energieloket voor de inwoners en bedrijven. Op de gemeentelijke website staat een toelichting op en link naar het Duurzaam Bouwloket. Gedurende 2015 zijn er diverse acties uitgevoerd om het Duurzaam Bouwloket onder de aandacht te brengen. Zo heeft in januari 2015 de (regionale) Inspiratie-avond Energiebesparing plaatsgevonden. Gedurende de rest van het jaar zijn diverse malen informatieve publicaties vanuit het Duurzaam Bouwloket geplaatst in lokale weekbladen en via de gemeentelijke website. En in november 2015 is een Informatiemarkt Duurzaam Bouwloket in Alphen aan den Rijn georganiseerd.

In iets minder dan één jaar (per 1 oktober 2015) is het Duurzaam Bouwloket vanuit Alphen aan den Rijn 964 keer bezocht. Dat komt ongeveer overeen met 3,4 % van de koopwoningen. De ervaring in andere regio's/gemeenten leert dat deze bezoekersaantallen toenemen naarmate een gemeente langer gebruik maakt van het Duurzaam Bouwloket. Het duurt even voordat zo'n loket aan naamsbekendheid heeft gewonnen.

Zwammerdam energieneutraal

Met het idee 'Zwammerdam Energieneutraal' won Machiel van der Schoot in juni 2015 de eerste prijs van de wedstrijd 'Het beste idee van Alphen aan den Rijn'. Zwammerdam heeft ongeveer 2000 inwoners. Centraal in het idee staat dat het dorp Zwammerdam overschakelt van aardgas naar gebruik van biogas. Dit biogas kan worden geleverd door de vergistingsinstallatie van het nabijgelegen bedrijf Ekodorp. De uitvoering van het idee past volledig bij de gemeentelijke en landelijke duurzaamheidsdoelstelling om in 2050 volledig energieneutraal te zijn. Zwammerdam zal als pilotproject waarin biogas wordt gebruikt als bron voor verwarming, veel kennis opleveren om ook de rest van de gemeente richting energieneutraal te ontwikkelen.

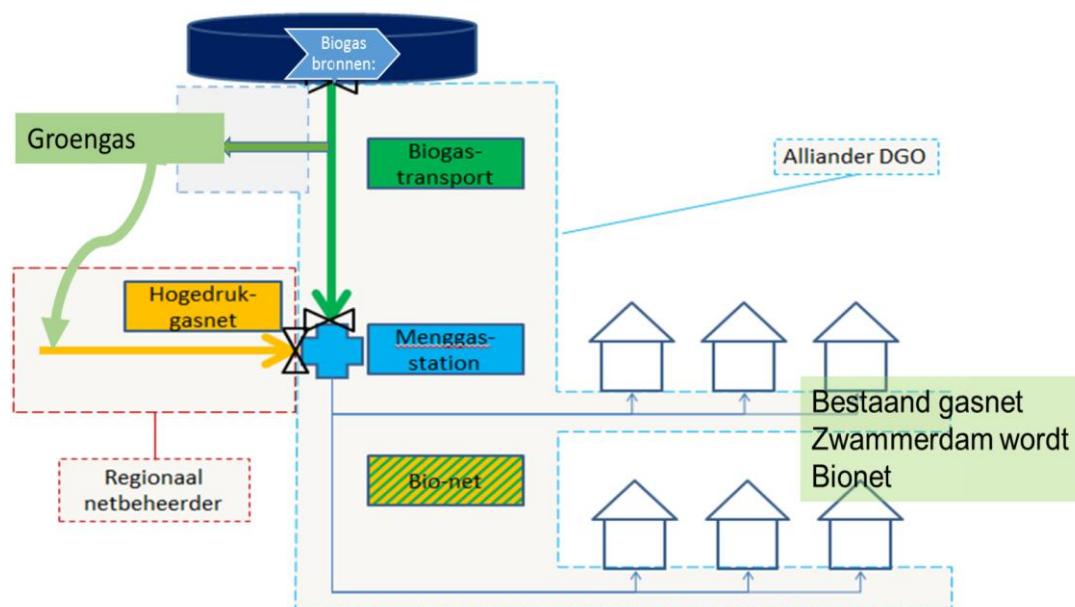
Het gebruik van biogas via het bestaande aardgasnet is bovendien een unieke pilot, die zeer waardevol is voor Nederland en andere landen. Alleen al in Nederland ligt 115.000 km gasleiding, die nutteloos dreigt te worden wanneer de aardgasvoorraad uitgeput raakt. Dat zou een enorme kapitaalvernietiging betekenen.

De uitwerking van het idee wordt door verschillende partijen tezamen ter hand genomen: netbeheerder Liander (Alliander DGO), zorgcentrum Ipse de Bruggen, Ekodorp (vergister), bewoners, gemeente Alphen aan den Rijn en de provincie. Alliander DGO (belanghebbend als netbeheerder van het aardgasnetwerk) is op dit moment de belangrijkste drijvende kracht achter het project.

Vanwege het innovatieve karakter wordt eerst onderzocht of het technisch en financieel haalbaar is om aan zorgcomplex Ipse de Bruggen biogas te leveren. De meest betrokken partijen hebben daartoe een intentie-overeenkomst ondertekend. De provincie Zuid-Holland heeft bovendien ter ondersteuning een subsidie toegezegd om in 2016 een 'businesscase' te kunnen opstellen.

Begin 2017 moet duidelijk zijn of het gebruik van biogas technisch en financieel een belangrijke bijdrage kan leveren aan het energieneutraal maken van Zwammerdam. Daarbij moet een groot aantal vragen beantwoord worden. Technische vragen zijn bijvoorbeeld wat de kwaliteit is van het biogas (afhankelijk van onder andere seizoenen en van het vergiste materiaal) en of aardgasleidingen bestand zijn tegen corrosie. Daarnaast zijn er bijvoorbeeld vragen over aanpassingen aan CV-ketels die nodig zijn. Financieel is de vraag welke prijs er voor het biogas betaald moet worden om de vergisting rendabel te kunnen uitvoeren, of er subsidies mogelijk (zijn zoals bij groengas) en welke overige kosten er zijn, zoals van de energieleverancier.

Wanneer het lukt, wordt er in de gemeente Alphen aan den Rijn een unieke bijdrage geleverd aan het realiseren van lokale, maar ook van nationale duurzaamheidsdoelstellingen op het gebied van energie. De weg naar 'energieneutraal' is nog lang. Maar met behulp van onder andere bewoners, bedrijven en kennisinstellingen zal gebruik van biogas in combinatie met andere maatregelen dat doel in praktijk kunnen brengen.

3. Stoplichtrapportage

Op de volgende pagina's is per actiepunt van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid de actuele stand van zaken weergegeven. Hiervoor wordt de zogenaamde stoplichtrapportage gehanteerd. Deze kent de volgende voortgangsstanden:

Project verloop conform planning

Project heeft vertraging opgelopen

Project loopt niet of is afgevoerd

Project is afgerond

Project moet nog worden opgestart

In de stoplichtrapportage is tevens een kolom met uitvoeringsjaar opgenomen. De uitvoeringsperiode kan lopen vanaf een enkel jaar tot de gehele looptijd van het duurzaamheidsprogramma's. Sommige projecten zijn pas voor de komende jaren gepland, vandaar dat deze projecten de score ↻ hebben gekregen.

Nr.	Hoofdproject	Subproject	Afdeling/ team	Periode uitvoering	Status	Toelichting
G1	In 2018 alleen nog maar ten minste energieneutraal bouwen bij gemeentelijke plannen / projecten.	Afspraken maken voor het borgen van deze ambitie. (eis opnemen in bouwvergunningen)	Projecten/IB/ Inkoop/ Vergunning- verlening	2015-2018		We starten in 2017 met de Omgevingsvisie en -plannen i.h.k.v. de nieuwe Omgevingswet. Het energieneutraal bouwen bij gemeentelijke plannen en projecten wordt hierbij meegenomen.
G2	In 2020 20% besparing ten opzichte van 2013 in de openbare verlichting en verkeersinstallaties.	Reguliere vervangingsritme aanhouden.	BOR	2015-2018		Gemeente Alphen aan den Rijn is landelijk koploper op gebied van duurzame openbare verlichting. Alphen ligt op schema met vervanging van OV door LED installaties om de doelstelling te behalen. Nieuwe ontwikkelingen worden op de voet gevolgd en toegepast waar mogelijk. Met management systemen wordt volop gepioneerd. Innovatieve pilot met gelijkstroom in Ecolonia is een groot succes. Resultaat is o.a. minder koper in de grond en 50% extra energiebesparing. De gelijkstroom verlichting blijkt ook nog eens verder gedimd te kunnen worden. In Boskoop is een achterstand in vervanging voor LED. Hiervoor is extra budget nodig dat zich terugverdient in energiebesparing.
G3	In 2020 is dankzij energiemanagement 5 % energie bespaard bij gemeentelijke aansluitingen.	Kostenbesparing en CO ₂ -reductie door plaatsing van slimme meters en monitoring van verbruik gemeentelijke aansluitingen.	BOR/ Energie- coördinator	2015-2020		De slimme meters zijn geplaatst. Bij de grootverbruik aansluitingen vindt continue monitoring plaats. Bij kleinverbruik aansluitingen krijgen we op dit moment zes keer per jaar verbruiksgegevens. Hierdoor zijn al verschillende onverklaarbare hoge verbruiken geconstateerd en aangepakt. Voor kleinverbruik aansluitingen wordt nog onderzocht of continue monitoring nuttig is. Voor gemeentelijk vastgoed is in 2016 continue monitoring gestart.

Nr.	Hoofdproject	Subproject	Afdeling/ team	Periode uitvoering	Status	Toelichting
G4	In 2020 is 100% van het elektraverbruik en 50% van het gasverbruik van de gemeentelijke organisatie regionaal 'vergroend'	Aankoop van regionale Garanties van Oorsprong. Actief zoeken naar regionale projecten.	BOR/ Energie- coördinator/ ODMH	2015-2020		In regionaal verband wordt continu actief gezocht naar mogelijkheden om lokaal te vergroenen. Op dit moment wordt 100 % van het elektraverbruik vergroend met behulp van Garanties van Oorsprong (GvO's) van Zuid-Hollandse projecten (uit Rotterdam): 30% windenergie en 70% biomassa. Voortdurend wordt gekeken of er lokaler projecten beschikbaar zijn om GvO's van te betrekken. Op dit moment wordt 4% van het totale gasverbruik met groengascertificaten (GGC) lokaal vergroend (van de vergister in Alphen). De CO2 uitstoot van de overige 96% wordt gecompenseerd met emissiereductie certificaten (VER). De VER's zijn afkomstig van een waterkrachtproject in Turkije. Ook hier wordt gekeken of er lokale projecten beschikbaar zijn.
G5	In 2020 100% duurzaam inkopen. In alle aanbestedingen wordt Duurzaamheid meegenomen in eis, selectiecriteria en/of gunningscriterium	G5a: In 2016 is duurzaamheid een belangrijk onderdeel van het moederbestek	BOR/IB/Inkoop	2015-2016		Is iets wat continu aandacht behoeft. Zit nog niet altijd "tussen de oren".
		G5b: In 2016 is duurzaamheid een vast onderdeel Emvi-criteria bij inkoop, aanbestedingen en bestekken;	BOR/IB/Inkoop	2015-2016		Project is eind 2016 opgestart.
		G5c: In 2015 pilot duurzame materialentool Dubomat.	IB	2015-2016		Zodra er een geschikt project wordt gevonden kan met de pilot worden gestart.

Nr.	Hoofdproject	Subproject	Afdeling/ team	Periode uitvoering	Status	Toelichting
		G5d: Duurzaamheid toevoegen aan het Inkoophandboek	Inkoop	2015		
		G5e: Duurzaamheid onderdeel van Europese aanbestedingen en de meervoudig-onderhandse aanbestedingen.	Inkoop	2015-2020		Duurzaamheid is al een vast onderdeel van Europese aanbestedingen. Bij de meervoudig onderhands aanbestedingen is het nog geen standaard onderdeel.
		G5f: Vanaf 2015 bij vervangen ICT duurzaamheid zwaarder laten meewegen	I&A	2015-2020		In 2016 zijn eerste applicaties (suite4sociale regie, jeugdzorg applicatie en office 365) in de Cloud gezet. Hiermee wordt fors bespaard op serverruimte (koeling). In de 2e helft van 2016 is de ICT omgeving opnieuw aanbesteed. Duurzaamheid is hierin meegenomen. Intentie is minder apparatuur en minder stroomverbruik.
		G5g: Aanpak en uitvoering FSC convenant	Inkoop/IB/BOR /Duurzaamheidsregie	2015-2020		Bestekken zijn aangepast op nieuwe richtlijnen. Ook is deelgenomen aan FSC Friday.
G6	Gemeentelijk vastgoed in 2025 energieneutraal.	G6A: Afronden plaatsen slimme meters. Vervolgens analyse slimme meters.	Vastgoed/ Energie-coördinator	2015-2020		De slimme meters zijn geplaatst en monitoring wordt opgestart. Zie hiervoor ook G3
		G6B: inzicht grootverbruik	Vastgoed/ Energie-coördinator	2015-2020		Er vindt continue monitoring plaats.
		G6c: Verbeteren exploitatie WKO's (WKO = Warmte-Koude-Opslag)	Vastgoed/ Energie-coördinator			Dit is onderdeel van het Project Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed dat in 2016 is opgestart.

Nr.	Hoofdproject	Subproject	Afdeling/ team	Periode uitvoering	Status	Toelichting
		G6d: Isolatieverbetering bij groot onderhoud	Vastgoed/ Energie- coördinator	2015-2020		Indien uit een energiescan blijkt dat dit noodzakelijk is, wordt dit toegepast. Dit is onderdeel van het Project Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed dat in 2016 is opgestart.
		G6e: Inregelen binnenklimaat gemeentehuis	Vastgoed/ Energie- coördinator	2015		Er heeft een verbetering plaatsgevonden ten aanzien van het binnenklimaat. In de winter wordt duidelijk wat de eventuele gasbesparing is van de genomen maatregelen.
		G6f: Regionale vergroening van ons energieverbruik;	Vastgoed/ Energie- coördinator	2015-2020		In regionaal verband wordt continu actief gezocht naar mogelijkheden om lokaal te vergroenen. Zie hiervoor ook G4.
		G6g: Haalbaarheidsonderzoek	Vastgoed/ Energie- coördinator	2016-2017		Dit is onderdeel van het Project Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed dat in 2016 is opgestart.
		G6h: Opstellen notitie "vastgoed en energie" waarin de doelstellingen en acties voor de komende jaren nader worden uitgewerkt	Vastgoed/ Energie- coördinator	2016-2017		Dit is onderdeel van het Project Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed dat in 2016 is opgestart.
		G6i: Uitvoeren energiescans	Vastgoed/ Energie- coördinator	2016-2020		Op dit moment vinden de eerste energiescans plaats. Op natuurlijke momenten (zodra een gebouw groot onderhoud nodig heeft, of bij hoog energieverbruik) worden energiescans uitgevoerd. Dit is onderdeel van het Project Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed dat in 2016 is opgestart.

G7	Verduurzaming Alphense wijken en bedrijventerreinen	G7a: Nulsituatie Alphen Duurzaamheidsprofiel (ADP) gehele gemeente gepresenteerd en bekend gemaakt.	Duurzaam- heidsregie	2015		Van het gehele bebouwde gedeelte van de gemeente (woonwijken en industrieterreinen) is de nulsituatie voor duurzaamheid vastgelegd. Dit is gebeurd met de triple-p benadering (people, planet, profit). Het instrument wordt 2-jarlijks geactualiseerd. In de praktijk wordt het gebruikt om bij ontwikkelingen van enige omvang de duurzaamheidsaspecten van het project te versterken.
		G7b: gemeentelijke projecten streefwaarde ADP ≥ 7	Alle afdelingen	2016–2020		Dit project is net opgestart en wordt toegepast bij ruimtelijke ontwikkelingen op Rijnhaven–Oost en Nieuwe Sloot. Weliswaar zijn dit geen gemeentelijke projecten maar er wordt samengewerkt met de ontwikkelaar.
		G7c: herstructurering bedrijventerreinen ADP $\geq 6,5$	Alle afdelingen	2016–2020		Er is nog geen herstructurering opgestart (Rijnhaven–Oost is een transformatie).
		G7d: introductie gebiedsgericht beleid	Duurzaam- heidsregie	2015		Het gebiedsgericht beleid voor duurzaamheid richt zich op de kwaliteit van de leefomgeving die bij het gebiedstype hoort (in het centrum mag het bijvoorbeeld lawaaiiger zijn dan in een woonwijk). In 2015 is dit principe bij de vakafdeling geïntroduceerd. Gebiedsgericht beleid heeft ook een duidelijke relatie met de Omgevingswet.
		G7e: uitwerking milieukwaliteitsprofielen (gebiedsgerichte ambities)	Alle afdelingen	2016		Als onderdeel van het gebiedsgericht beleid zijn per gebiedstype kwaliteitsprofielen opgesteld die de duurzaamheid van een gebied volgens het triple-p principe kwalitatief beschrijven. Het is de bedoeling dat de gemeente bij nieuwe ontwikkelingen met deze duurzame benadering gaat hanteren (zie ook G7f).
		G7f: implementatie duurzame gebiedsontwikkeling (in kader Omgevingswet)	Alle afdelingen	2018		De gemeente werkt actief aan de voorbereiding van de Omgevingswet. Aangezien Duurzame gebiedsontwikkeling perfect past in de kwaliteitsfilosofie van de Omgevingswet is DGO als onderdeel van de Omgevingswet eerder opgestart dan gepland zodat het DGO–werken direct met de ontwikkeling van de Omgevingswet meegenomen kan worden.

G8	De medewerkers van de gemeentelijke organisatie zijn zich nog meer bewust van het belang van duurzaamheid.	G8 a+b inzet interne duurzaamheidsambassadeurs	Duurzaamheidsregie/ Alle afdelingen	2016–2020		Ondanks dat steeds meer medewerkers binnen de gemeentelijke organisatie het belang van duurzaamheid inzien en er ook naar handelen, is er –wegens tijdgebrek bij duurzaamheidsregie– nog geen uitvoering aangegeven. Hiermee wordt in 2017 gestart.
		G8c duurzaamheid vast onderdeel besluitvorming	Duurzaamheidsregie/ Alle afdelingen	2015		Aan dit onderdeel is wegens tijdgebrek bij duurzaamheidsregie nog geen uitvoering gegeven. Gouda heeft dit in 2015 ingevoerd. De eerste berichten vanuit Gouda zijn positief. Met dit project wordt in Alphen aan den Rijn dan ook in 2017 gestart.
		G8 d–f: digitalisering dienstverlening	Publieksdienstverlening/I&A	2015–2020		Er zijn al vele e-formulieren in gebruik .Voor 22 producten is het gebruik in 2015 tov 2014 met 12 % toegenomen. Plan van aanpak voor vervolg e-formulieren is in de maak. – Cursussen om burgers zelfredzamer te maken in digitale overheid zijn geweest. – Alle medewerkers zijn getraind in motiverende gesprekken t.b.v. zelfredzaamheid van burgers te vergroten. In 2016 en 2017 worden resultaten van de training opgevolgd.
		G g–k: duurzaamheidskansen ICT intern gebruiken	I&A	2015–2020		Wabo traject is voor 95% digitaal. Vervolg wordt meegenomen in het project digitalisering Omgevingswet.
		G8 l: toepassing ‘lean’-filosofie	DT	2015–2020		Naar Alphen digitaal 2020 Er zijn al vele processen lean gemaakt. De ervaring is dat Lean leidt tot betere samenwerking in de hele keten, meer begrip voor elkaar. Efficiency winst, minder stappen en dus minder tijd en blijere mensen.

		G8 m: stimuleren gebruik fiets medewerkers	P&O	2015-2020		Project Stap op de fiets is in uitvoering. Medewerkers die tussen 10 en 20 km van hun werk wonen kregen de kans om 2 weken een elektrische fiets te proberen van mei tot en met oktober 2016. Hier werd met veel enthousiasme gebruik van gemaakt. Voor de andere medewerkers wordt met prikacties het fietsgebruik gestimuleerd.
S1	In 2020 is 75% huishoudelijk afval gescheiden	Het gemeentelijk uitvoeringsprogramma VANG (Van Afval Naar Grondstof) wordt in 2015 aan de raad voorgelegd	BOR	2015-2020		Grondstoffenbeleid is 7 juli 2016 vastgesteld. Uitvoering is daarna gestart. In afgelopen jaar is het scheidingspercentage van 51 naar 53% gestegen. In aanvulling op de ambitie in 2020 75% afvalscheiding uit het duurzaamheidsbeleid is de ambitie in 2025 afvalvrij gekomen. Het zwerfafvalbeleid is in het najaar 2016 in de Raad gekomen. Er zijn in het afgelopen jaar vooruitlopend op het zwerfafvalbeleid acties op scholen, in samenwerking met NME, via Avifauna en op het Ecopark uitgevoerd. De raad heeft in 2016 besloten vooralsnog geen diftar in te voeren. Afgesproken is dat in 2018 een evaluatie plaatsvindt, waarna zo nodig aanvullende maatregelen worden heroverwogen.
S2	In de periode 2014-2020 wordt 12.000 ton CO ₂ bespaard door binnen de gemeentegrenzen uitgevoerde projecten	S2a: Fietsgebruik stimuleren door uitvoering nieuw fietsplan (o.a. verbetering fietsroutes, veiligheid en stallingsmogelijkheden verbeteren)	BOR/Verkeer en Vervoer	2015-2020		Actieplan fiets 2016-2020 is (volgens DIVA, participatie) opgesteld in samenwerking met diverse partners uit bedrijfsleven en het maatschappelijke veld. De Raad heeft in juni geld beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma. De uitvoering hiervan is gestart.
		S2b: openbaar vervoer stimuleren, door extra trein en busritten en verplaatsing carpoolplein N11	REO en BOR Verkeer en Vervoer	2015-2020		De planning van Prorail/PZH is door externe omstandigheden vertraagd. Het station Snijdelwijk Boskoop en station Hazerswoude Rijndijk worden hierdoor later opgeleverd. College heeft ingestemd met een aangepast vervoersplan van Arriva, met als doelstelling om de stadsdienst rendabeler te maken en meer passagiers te

						vervoeren. Arriva onderzoekt de mogelijkheden van een buurtbus in Boskoop. De aanleg van de busbanen op de N-207 Noord (R-Net) is in uitvoering. Hiermee wordt de OV verbinding tussen Alphen aan den Rijn en Schiphol verbeterd.
		S2c: driemaal actie band op spanning	Duurzaamheidsregie	2015		In zowel de kernen Boskoop, Hazerswoude-Dorp als Alphen aan den Rijn is in 2015 een actie band op spanning georganiseerd. In totaal werd hierbij ruim 5 ton CO ₂ bespaard.
		S2d: bevorderen elektrisch rijden door oplaadpalen openbare ruimte	BOR Verkeer en Vervoer	2015-2020		Volgens laadpalen beleid worden op aanvraag waar mogelijk laadpalen geplaatst. Er zijn op aanvraag 65 laadpalen geplaatst. Ook zijn 12 laadplekken in parkeergarage Castellum aangelegd. Bij de gemeente is onbekend hoeveel laadpalen er daarnaast op particulier terrein zijn geplaatst. Op 1-1-2012 waren er 979 elektrische auto's in Alphen aan den Rijn (inclusief Boskoop en Rijnwoude). Op 1-1-2016 waren er 2586 elektrische auto's in Alphen aan den Rijn.
		S2e: Extra aardgasvulpunt realiseren	REO	2015-2016		Gereed. Aardgasvulpunt is op de Schans II is gerealiseerd. Op dit moment zijn er twee aardgasvulpunten (beter gezegd groengasvulpunten) binnen de gemeente. Op 1-1-2012 waren er 40 aardgasauto's in Alphen aan den Rijn (inclusief Boskoop en Rijnwoude). Op 1-1-2016 waren er 123 aardgasauto's in Alphen aan den Rijn.
S3	In 2020 bestaat het energieverbruik voor minimaal 14% uit duurzaam opgewekte energie	S3a: plaatsing windmolens langs N11, in de Polder Steekt, ruimtelijk mogelijk maken	REO/ Vergunning-verlening	2015-2016		Alle noodzakelijke ruimtelijke en milieu-onderzoeken zijn gereed. Het project had enige vertraging opgelopen door de problematiek rondom de hogedrukaardgasleiding A-515. Met de provincie Zuid-Holland wordt overlegd welke procedure het beste gestart kan worden voor het ruimtelijk mogelijk te maken van plaatsing van windmolens.

		S3b: meer gemeentelijke gebouwen met zonnepanelen	Energie-coördinator	2015-2016		Op het gemeentehuis, Langeroode en Multifunctioneel gebouw de Plataan in Boskoop is in totaal ruim 1300 m ² aan zonnepanelen gelegd. Hiermee wordt 71 ton CO ₂ bespaard. Zwembad de Hoorn volgt zo spoedig mogelijk (de dakconstructie moet nog worden aangepast). Voor het Ecopark is inmiddels SDE subsidie aangevraagd. ² .
		S3c: mogelijk maken dat braakliggende terreinen (tijdelijk) worden gebruikt voor zonnepanelen	REO/Vergunning-verlening	2015-2020		Wordt meegenomen met het zonneweidebeleid. Inmiddels door het college vastgesteld. Naar verwachting begin 2017 in de raad.
		S3d: verstrekken duurzaamheids- en stimuleringsleningen	Duurzaamheidsregie	2015-2020		Budget duurzaamheidslening is verhoogd naar 1,5 mln. Groot succes in Alphen. Stimuleringslening verstrekt aan verschillende sportverenigingen, kinderboerderij, school. SVn ziet Alphen als beste partner: zie de door hen gemaakte promotie filmpjes op de website. De totale CO ₂ -reductie door de duurzaamheidsleningen in 2014 en 2015 is 191 ton CO ₂ per jaar.
S4	Sociale huurwoningen hebben in 2020 gemiddeld energielabel B; 80% particuliere huurwoningen hebben in 2020 minimaal	S4a: gemeente stimuleert corporaties door informatie over kansen (Rijks)beleid en goede voorbeelden	Corporaties/Duurzaamheidsregie	2015-2020		Als er goede voorbeelden zijn in den lande worden deze verspreid onder de corporaties.
		S4b: duurzaamheid opnemen in prestatie-afspraken	REO/Corporaties	2015-2016		De raamovereenkomst is in concept gereed. Duurzaamheid maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. Volgende stap is definitief maken. Vervolgens komen de biedingen van de corporaties waarin ze voor het komende jaar aangeven wat ze op onder andere duurzaamheidsgebied gaan doen.

² Bij grootverbruik aansluitingen is de salderingsregeling niet van toepassing. Zonnepanelen plaatsen op grootverbruik aansluitingen is alleen rendabel indien subsidie wordt aangevraagd en toegekend.

	energielabel C	S4c: Corporaties plaatsen zelf zonnepanelen of maken het huurders mogelijk dit te doen	corporatie/ huurders/ investeerd	2015-2018		Het is opgenomen in het ZAV (zelf aangebrachte voorzieningen)beleid van de corporaties dat huurders zonnepanelen mogen plaatsen.
		S4d: Corporaties op de hoogte houden van project de Stroomversnelling	Corporaties	2015-2018		Als er interessant nieuws is voor de corporaties of huurders op gebied van duurzaamheid. Dan wordt dit aan ze doorgegeven. Er wordt nog onderzocht of er een periodiek duurzaamheidsoverleg met de corporaties/huurdersverenigingen kan worden opgestart.
S5	In 2020 zijn braakliggende terreinen (voor zover mogelijk) tijdelijk in gebruik voor duurzame initiatieven vanuit de samenleving	S5a: gemeente stimuleert nieuwe initiatieven door initiatiefnemers te helpen.	Wijken en Kernen, BOR en REO	2015-2020		Op het (braakliggende) terrein van de voormalige Bakkerij Visser vier (bewoners)initiatieven ontstaan gedurende de afgelopen twee jaar. Dit zijn vooral tuinbouw initiatieven. Bij alle initiatieven heeft de gemeente een faciliterende rol. Denk aan gebruiksklare oplevering van het terrein voor stadslandbouw, materiaal, adviezen, enzovoorts. Door de aantrekkende economie zijn de braakliggende terreinen niet geschikt voor zonnenvelden. Dit omdat een zonnenveld minimaal 15 jaar moet kunnen blijven liggen om rendabel te zijn.
		S5b: Het versterken van gezonde voeding in combinatie met onderwijs en sport door het plaatsen van fruitbomen op sportvelden en schoolpleinen	REO/BOR/MO	2015-2016		De actuele stand van zaken is op dit moment nog niet bekend.
S6	In 2020 is de logistiek rond de Greenport geoptimaliseerd (ten behoeve van CO ₂)	S6a: sanering/verplaatsing sierteeltbedrijven, nulmeting en herstructurering Greenport-West	St. Greenport/ REO	2015-2020		De Houtskoolschets modernisering teeltareaal en het uitvoeringsprogramma 2016-2020 Greenport Regio Boskoop West is in juni door de raad vastgesteld. Sierteelt buiten de contour is in de raad van oktober behandeld en vastgesteld voor uitvoering in 2017.

	reductie, leefbaarheid en toekomstbestendigheid)	S6b: opzet IDC Greenport en EFRO-subsidie-aanvraag	REO/St. Greenport	2015-2016		MIT subsidie is door PZH goedgekeurd.
		S6c: optimalisatie logistiek Greenport door pilots BUS-concept, aanbodplaats voor vrachten en elektrisch vervoer	St. Greenport/ REO	2015-2020		aanbodplaats vrachten in maart geopend. BUS concept en elektrisch vervoer voorbereiding loopt.
		S6d: duurzaam transport door pilot sierteelt per container en haalbaarheidsonderzoek logistieke 'hub' in aansluiting met programma 'Fresh corridor'	REO/St. Greenport	2015-2020		Concept ontwikkeling in volle gang, samenwerking met 6 greenports, topsector logistiek en tuinbouw en uitgangsmaterialen (min I&N)
		S6e: groenafval Greenport opwaarderen tot nieuwe producten	St. Greenport	2015-2016		
S7	Inwoners zijn zich elk jaar meer bewust van het belang van natuur, milieu en duurzaamheid in hun directe leefomgeving en handelen hiernaar.	S7a: website duurzaamheid met o.a. mogelijkheid goede ideeën te delen	Duurzaamheidsregie	2015		Over diverse duurzame initiatieven wordt via de gemeentelijke website gecommuniceerd. De wens bestaat echter om communicatie in het algemeen te professionaliseren en daarmee te verbeteren. Dit moet nog opgepakt worden.
		S7b: beeldmerk 't Groene Vinkje' presenteren en toepassen	Duurzaamheidsregie /energie-coördinator	2015		Is vast onderdeel van de werkzaamheden. Zo wordt bij elke duurzaamheidsactie, presentatie en voorlichtingsbijeenkomst het Vinkje onder de aandacht gebracht. Daarnaast krijgen ook gebouwen die verduurzaamd zijn m.b.v. de stimuleringslening een plaquette met het groene vinkje.

		S7c: NME maakt onderdeel uit van gemeente-brede opdracht 'opgroeien en ontwikkelen'	Maatschappelijke ontwikkeling (MO)	2015-2016		NME wordt via Avifauna onder de aandacht van scholen gebracht. Dit kan beter, scholen maken hier niet optimaal gebruik van. Naar verwachting wordt in 2017 bekeken of het aanbod verbeterd kan worden en wellicht ook op een andere manier ingericht.
		S7d: organisatie excursies en inspiratiedagen	Wijken en Kernen, Tuinpad Rijnveld	2015-2020		In 2015 is vanuit duurzaamheidsregie een bijdrage geleverd aan een cursus van het IVN voor natuurgidsen.
S8	In 2050 is de gemeente energieneutraal en CO ₂ -neutraal	S8a: instrument GPR Gebouw toepassen en bekendheid geven	REO, projectmanagement, verg.verlening en inspectie	2015-2020		Het instrument GPR is bekend binnen zowel de gemeentelijke organisatie als bij projectontwikkelaars. Toch wordt het instrument nog maar beperkt toegepast binnen de gemeente. In het najaar van 2016 wordt een onderzoek naar oorzaken gestart.
		S8b-d: verduurzamen bedrijfsvoering van bedrijven door handhaving en energiescans (doel: 1% daling energieverbruik per jaar)	ODMH	2015-2020		Eind 2016 is dit verder opgepakt door de ODMH. Bij 20 bedrijven zijn energiescans uitgevoerd.
		S8e: plannen van aanpak vervoersmanagement voor 10 bedrijven	ODMH	2016		Dit project heeft vertraging opgelopen mede doordat de ODMH in 2016 voor het eerst de hele gemeente Alphen aan den Rijn moest bedienen. In 2017 worden nog 2 vervoersmanagementprojecten uitgevoerd. Met een gemiddelde deelname van 5 tot 10 bedrijven per project.
		S8f: gratis aanbieden aan bedrijven van de 'Milieubarometer' en 'Kansen voor verkassen'	ODMH, Duurzaamheidsregie	2015-2017		Hoewel op diverse manieren geprobeerd is de Milieubarometer bij bedrijven onder de aandacht te brengen, is het gebruik ervan door bedrijven helaas zeer beperkt gebleven. In het laatste kwartaal van 2016 is het gebruik te geïntensiveerd.

	S8g: versterken integrale duurzaamheid Groene Hart door regionale samenwerking	Duurzaamheidsregie	2015-2020		Met de gemeenten Gouda en Woerden wordt regelmatig overlegd over de voortgang van de duurzaamheidsprogramma's. Er wordt regelmatig van elkaars kennis en ervaringsprojecten gebruik gemaakt. Op het gebied van energietransitie wordt in het regionaal verband zowel met Holland-Rijnland als met Midden-Holland samengewerkt. De regio Midden-Holland is 1 van de 5 pilotregio's van de VNG die aan energietransitie werken. De gemeente geeft bij deze projecten veel ervaringsinput.
	S8h: verkrijgen subsidies om gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen sneller te realiseren	Duurzaamheidsregie	2015-2020		Voor het verkrijgen van duurzaamheidssubsidies werkt de gemeente samen met TNO. Voor het project Zwammerdam Energieneutraal is bij de VNG subsidie aangevraagd en wordt onderzocht of er Europese subsidie kan worden aangevraagd. Daarnaast participeert de gemeente in het regionale energietransitietraject van de regio Midden-Holland die gesubsidieerd wordt door de VNG. Onlangs is een gemeentelijke subsidiemedewerker gestart. Hij zal zich onder andere gaan richten op het verkrijgen van duurzaamheidssubsidies.
	S8i: Stimuleren energiezuinig gedrag bij 10% van de huishoudens door het Duurzaam Bouwloket	Duurzaamheidsregie, ODMH	2015-2020		Sinds eind 2014 zet de gemeente het Duurzaam Bouwloket in als energieloket voor inwoners. Naast passieve informatieverstrekking via hun website worden regelmatig actief publicaties ten behoeve van energiebesparing en duurzaam (ver)bouwen gelanceerd. In het eerste jaar hebben circa 1000 bewoners gebruik gemaakt van dit loket. Dit is ongeveer 3,4 % van het aantal koopwoningen. De ervaring in andere gemeenten leert dat dit percentage toeneemt naarmate het Duurzaam Bouwloket langer ingezet wordt. Het krijgt meer naamsbekendheid.

	S8j: Green deals aangaan met de samenleving	Duurzaamheidsregie	2015–2020		Er zijn in 2015 twee green deals gesloten: Zonneweide Hazerswoude-dorp en Topsurf BV. In 2016 zijn een aantal green deals in voorbereiding: VDSalm, Green make over, HOOM, Zwammerdam Energieneutraal. Daarnaast ondersteunt de gemeente bij diverse andere projecten waarvoor niet expliciet een green deal is afgesloten. Zo biedt de gemeente ondersteuning aan bij het project Plastic Vissen dat vorig jaar en dit jaar in Boskoop wordt uitgevoerd.
	S8k: besluitvorming raad over 'Alphen aan den Rijn Schaliegasvrij'	Duurzaamheidsregie	2016–2017		De gemeenteraad wil vooralsnog geen (onderzoek naar) Schaliegas. Gezien de goedkope brandstofprijzen is in Nederland het onderzoek naar winning en toepassing van schaliegas opgeschort.
	S8l: opstellen economische visie en organiseren platform duurzame initiatieven/circulaire, biobased economy	REO	2015–2020		Het economisch actieprogramma is in het najaar van 2015 door de gemeenteraad vastgesteld en in uitvoering genomen. Er wordt onder andere ingezet op circulaire economie. Verdere verantwoording vindt plaats in het onderdeel economie van de programmabegroting.
	S8m: onderzoek perspectieven gebruik aardwarmte	Duurzaamheidsregie	2015		In 2015 is er een warmte-kansenkaart voor de gemeente opgesteld. Hier is de potentie voor winning én gebruik van warmte in kaart gebracht. In regionaal verband (zowel MH als HR) wordt overwogen om met behulp van deze kaart warmtevisies per wijk op te stellen. Concreet wordt op basis van deze kaart nu een eerste verkenning uitgevoerd naar de mogelijke inzet van "warm" afvalwater van de AWZI voor verwarming van ziekenhuis Alrijne en verzorgingstehuis Driehoorn. Daarnaast neemt de gemeente actief deel aan het project 'Warmterotonde Zuid-Holland, wat op dit moment met name toegespitst is op de leiding vanuit de Rotterdamse haven naar Leiden.

4. Monitoring ambities

4.1 Haalbaarheid Ambities

Zoals genoemd in hoofdstuk 2 wordt onderscheid gemaakt in ambities voor de gemeentelijke organisatie en ambities voor de samenleving. In onderstaande tabellen wordt aangegeven in welke mate de verschillende ambities op schema liggen. Let wel: we zijn pas ruim een jaar op weg!

Tabel: Stand van zaken gemeentelijke ambities

Nr.	Ambitie	Status ambitie
1	In 2018 alleen nog maar ten minste energieneutraal bouwen bij gemeentelijke plannen en projecten;	<i>Haalbaar, wel tijdig verplicht stellen als uitgangspunt bij de gemeentelijke plannen.</i>
2	In 2020 20% besparing ten opzichte van 2013 in de openbare verlichting en verkeersinstallaties;	<i>Waarschijnlijk haalbaar. Alphen aan den Rijn behoort tot de koplopers van Nederland wat betreft duurzame openbare verlichting.</i>
3	In 2020 is dankzij energiemanagement 5 % energie bespaard bij gemeentelijke aansluitingen.	<i>Haalbaar. Er zijn al veel onnodige/ overbodige aansluitingen verwijderd.</i>
4	In 2020 is 100% van het elektraverbruik van de gemeentelijke organisatie regionaal vergroend;	<i>Reeds gerealiseerd.</i>
5	In 2020 is 50% van het gasverbruik van de gemeentelijke organisatie regionaal vergroend;	<i>Haalbaar, maar extra inspanning nodig. We gaan actief op zoek gaan naar certificaten die regionaal op de markt komen. In de nieuwe aanbesteding van energie zal dit aspect worden opgenomen.</i>
6	In 2020 100% duurzaam inkopen. In alle aanbestedingen wordt duurzaamheid meegenomen (in eis, selectie- en/of gunningscriterium);	<i>Haalbaar, maar verdient veel begeleiding c.q. cultuurverandering op de (vak)afdelingen. Onlangs is het Manifest maatschappelijk verantwoord inkopen door de gemeente ondertekend. Dit biedt handvatten om de ambitie te kunnen behalen.</i>
7	Duurzaamheids DPL ambitie (ADP) bij gemeentelijk projecten ≥ 7	<i>Haalbaar, maar moet wel als doelstelling bij start van een project worden vastgelegd.</i>
8	Gemeentelijk vastgoed in 2025 energieneutraal.	<i>Misschien. Waarschijnlijk zal gedateerd vastgoed moeten worden afgestoten.</i>

9	De medewerkers van de gemeentelijke organisatie zijn zich nog meer bewust van het belang van duurzaamheid.	<i>Haalbaar / op schema. Is wel iets waar continu aandacht voor nodig is.</i>
---	--	---

Tabel: Stand van zaken ambities samenleving

Nr.	Ambitie	Status ambitie
1	In 2020 is 75% van het huishoudelijk afval in Alphen aan den Rijn gescheiden;	<i>Haalbaar / op schema. De raad heeft besloten vooralsnog geen diftar in te voeren. In 2018 volgt een evaluatie en zo nodig worden aanvullende maatregelen opnieuw overwogen.</i>
2	In de periode 2014– 2020 wordt 12.000 ton CO ₂ bespaard door binnen de gemeentegrenzen uitgevoerde projecten;	<i>Haalbaar / op schema</i>
3	In 2020 bestaat het energieverbruik voor minimaal 14% uit duurzaam opgewekte energie;	<i>Sterk afhankelijk van mogelijkheden voor realisatie van windenergie.</i>
4	De sociale huurwoningen hebben in 2020 gemiddeld een energielabel B, 80% van de particuliere huurwoningen hebben in 2020 minimaal een energielabel C;	<i>Haalbaar / op schema In de prestatieafspraken met de woningcorporaties wordt hierop teruggekomen.</i>
5	In 2020 zijn braakliggende terreinen (voor zover mogelijk) tijdelijk in gebruik voor duurzame initiatieven (bijvoorbeeld stadslandbouw) vanuit de samenleving;	<i>Deels haalbaar. Een (groot) deel wordt gebruikt als strategische grond waar tijdelijk gebruik niet gewenst is.</i>
6	In 2020 is de logistiek rond de Greenport geoptimaliseerd (ten behoeve van CO ₂ - reductie, leefbaarheid en toekomstbestendigheid.)	<i>Haalbaar / op schema</i>
7	Inwoners zijn zich elk jaar meer bewust van het belang van natuur, milieu en duurzaamheid in hun directe leefomgeving en handelen hiernaar.	<i>Haalbaar / op schema</i>
8	In 2050 is de gemeente energieneutraal én CO ₂ -neutraal.	<i>Ligt te ver in de toekomst. Wel is duidelijk dat er een zeer ingrijpende energietransitie moet plaatsvinden om de ambities van 2050 te halen.</i>

4.2 Energieverbruik Alphen aan den Rijn

De grootste energiebesparing wordt bereikt doordat bewoners en bedrijven bewuster met energie omgaan. Ook gebouwen isoleren en de aanschaf van energiezuinige apparaten heeft een gunstige invloed op het gas- en energieverbruik.

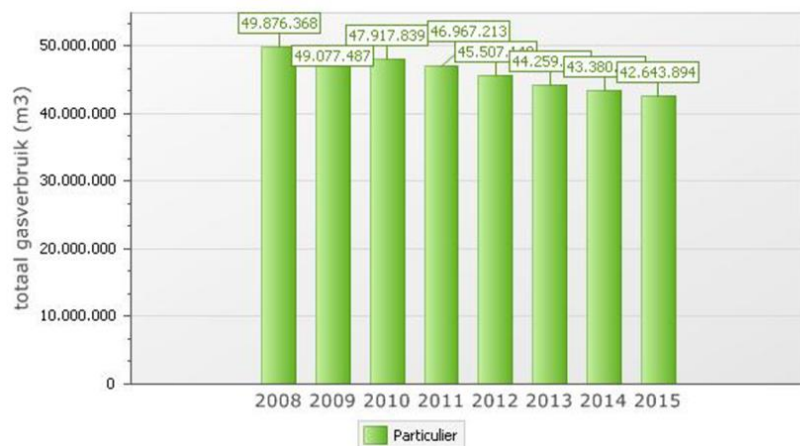
Liander registreert het verbruik van energie in onder andere Alphen aan den Rijn. Deze gegevens zijn beschikbaar via energieinbeeld.nl. Vanaf 2012 is een dalende trend ingezet in het verbruik van elektrische energie en gas. Uitzondering is het gasgebruik van de industrie in 2015. Deze is licht toegenomen ten opzichte van het vorige jaar.

In de volgende schema's is het energieverbruik van de afgelopen jaren weergegeven voor zowel de particuliere als de zakelijke sector. Het betreft hier gebouwgebonden gegevens.

Totaal gasverbruik per jaar
particulier

ENERGIE IN BEELD

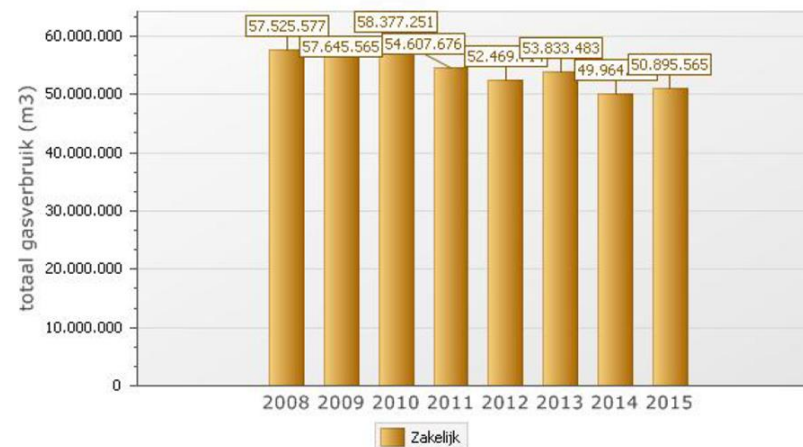
Gebied: **GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN**

Totaal gasverbruik per jaar
zakelijk

ENERGIE IN BEELD

Gebied: **GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN**

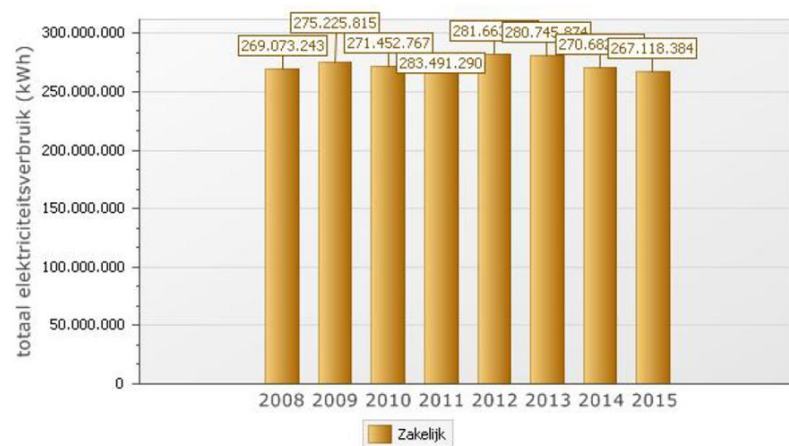

Totaal elektriciteitsverbruik per jaar
zakelijk

ENERGIE IN BEELD

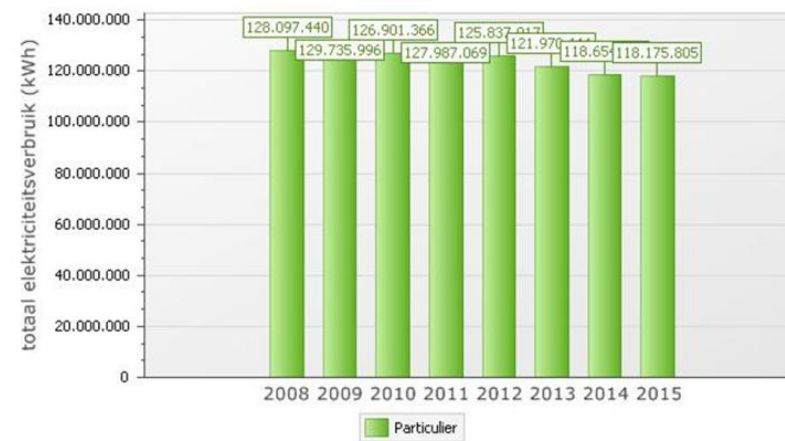
Gebied: **GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN**

Totaal elektriciteitsverbruik per jaar
particulier

ENERGIE IN BEELD

Gebied: **GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN**

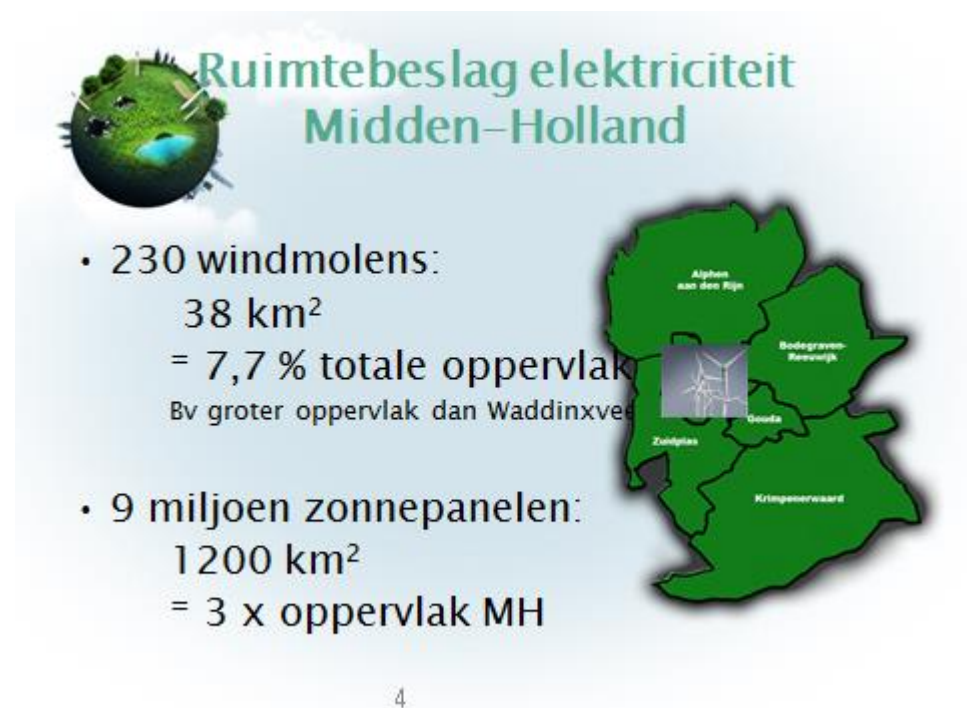

4.3 Hernieuwbare energie Alphen aan den Rijn

Onder hernieuwbare energie kunnen onder andere de volgende energievormen worden verstaan:

- Windenergie;
- Zonne-energie;
- Energie uit vergisting;
- Geothermie

In bovenstaande afbeelding is aangegeven wat het ruimtebeslag zou zijn van windmolens dan wel zonnepanelen voor de elektriciteitsbehoefte in de regio Midden-Holland. Duidelijk is dat aan de complete energiebehoefte niet kan worden voldaan met alleen zonnepanelen.

Windenergie is op dit moment noodzakelijk om de ambities t.a.v. hernieuwbare energie in Alphen aan den Rijn (14% in 2020) te realiseren. Zonder windenergie is de ambitie niet haalbaar. De gemeente heeft meerdere ideeën/initiatieven voor windenergie. Helaas wil de provincie Zuid-Holland daar vooralsnog niet aan meewerken.

Zonne-energie en dan met name het toepassen van zonnepanelen heeft een grote vlucht binnen de gemeente genomen. De gemeente is een van de snelst groeiende gemeenten van zonnepanelen. Naast dat heel veel particulieren overgaan tot het plaatsen van zonnepanelen, heeft de gemeente al diverse gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen en wordt inmiddels de eerste zonneweide gerealiseerd.

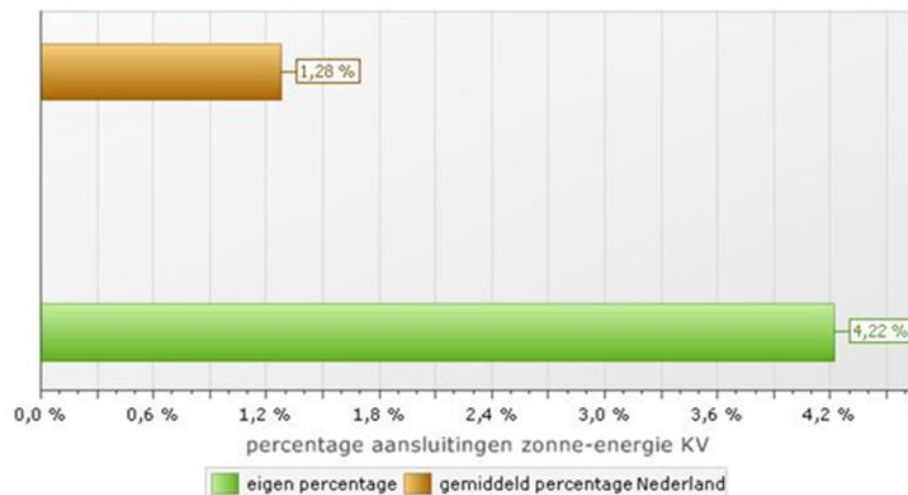
In de volgende 2 figuren is het aandeel zonne-energie binnen de gemeente weergegeven.

Vergelijking opwek zonne-energie KV ENERGIE IN BEELD

zonne-energie KV

Gebied: **GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN**

Vergelijking aansluitingen met opwek zonne-energie KV

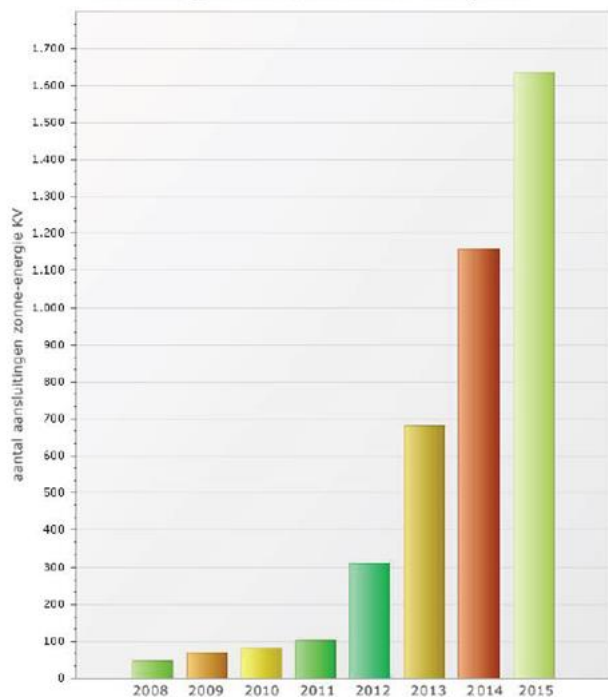

Opwek zonne-energie KV per jaar
zonne-energie KV

ENERGIE IN BEELD

Gebied: **GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN**

Aansluitingen met opwek zonne-energie KV

Binnen de gemeente wordt op grote schaal biologisch afval omgezet in hernieuwbare energie (vergisting). Ekodorp en Indaver zijn hiervan de grootste leveranciers. De door voornoemde producenten geproduceerde energie is goed voor circa 4.000 huishoudens.

Op dit moment wordt er in Alphen aan den Rijn nog niet veel gedaan met geothermie. Het is wel iets wat de aandacht heeft en mogelijk in de toekomst een grotere rol gaat spelen.

5. Middelen

5.1 Menskracht

De ambities in het duurzaamheidsbeleid zijn hoog. Ambities worden gerealiseerd in samenwerking met de samenleving en de partners binnen de gemeente. De gemeentelijke organisatie zet daarvoor ook menskracht in.

Het afgelopen jaar is gebleken dat er op de gemeentelijke werkvloer vaak wel de wil is om aan de slag te gaan met duurzaamheid en duurzaamheidsprojecten, maar het desondanks lastig is om projecten van de grond te krijgen. Dit komt enerzijds doordat het moeilijk is om de daarvoor benodigde capaciteit daadwerkelijk vrij te maken en anderzijds doordat de bewustwording nog niet overal voldoende is. Het gevolg is dat duurzaamheid en duurzaamheidsprojecten binnen de verschillende afdelingen te vaak een ondergeschoven kindje zijn en gemakkelijk vervallen bij het stellen van prioriteiten. Dit is niet in lijn met de grote bestuurlijke duurzaamheidsambities, zoals opgenomen in de reisgids.

5.2 Duurzaamheidsleningen, Stimuleringsleningen en Green Deals

De gemeente Alphen aan den Rijn zet verschillende (financiële) middelen in om duurzaamheid te stimuleren. Er zijn verschillende leningen, waarmee duurzame initiatieven kunnen worden uitgevoerd. Het gaat dan om de duurzaamheidslening, de stimuleringslening en de Green Deal stimuleringslening. De Green Deal Stimuleringslening is onderdeel van een Green Deal, maar een Green Deal hoeft niet altijd gepaard te gaan met een lening. Dat is afhankelijk van de Green Deal. De verschillende leningen kennen andere kaders en doelgroepen maar hebben gemeen dat zij bijdragen aan een duurzamere samenleving.

Voor alle drie leningsvormen geldt dat er sprake is van een revolverend fonds. De gelden die beschikbaar zijn gesteld voor duurzaamheids-, stimulerings- en green deal stimuleringsleningen, vloeien weer terug bij de afbetaling van de leningen. Die gelden kunnen opnieuw als duurzaamheids- dan wel stimuleringslening worden verstrekt. Op die manier wordt het fonds dus steeds weer aangevuld.

Hieronder wordt op de verschillende leningen afzonderlijk ingegaan.

Duurzaamheidslening

De duurzaamheidslening is een lening voor het aanbrengen van duurzaamheidsmaatregelen voor bestaande woningen en woongebouwen. Doelgroep voor deze lening zijn particuliere woningeigenaren. De duurzaamheidslening wordt verstrekt voor minimaal €2.500 en maximaal €25.000. De duurzaamheidslening is gericht op het treffen van een of meer van de volgende duurzame maatregelen:

- a. Warmtepomp
- b. Zonnepanelen
- c. Zonneboiler
- d. Gevelisolatie
- e. Dakisolatie
- f. Vloerisolatie
- g. HR glas
- h. Micro windturbines met een rotordiameter <2m
- i. HR-107 ketel of beter of vergelijkbaar
- j. Pelletkachel
- k. Groene daken
- l. Maatregel met aantoonbaar vergelijkbaar energiebesparingseffect als bovenstaande maatregelen

De duurzaamheidslening is een groot succes en Alphen aan den Rijn is hiermee landelijk als succesvolste gemeente bestempeld. Tot nu toe zijn 172 duurzaamheidsleningen verstrekt. De meeste aanvragers plaatsten zonnepanelen met behulp van de lening, waarmee een toename van ca. 2750 m2 zonnepanelen is gerealiseerd. Een flink aantal aanvragers heeft (ook) HR++ glas, isolerende maatregelen of een HR-ketel aangeschaft. Een enkeling koos voor een zonneboiler of solartubes.

De Duurzaamheidslening heeft tot nu toe een CO₂ reductie van meer dan 200 ton opgeleverd binnen de gemeente Alphen aan den Rijn.

Op 21 mei 2014 heeft de gemeenteraad € 341.900 beschikbaar gesteld voor duurzaamheidsleningen. Dit budget is op 11 november 2014 verhoogd met € 100.000 tot € 441.900. Op 28 mei 2015 heeft de raad dit budget verder verhoogd tot € 1.000.000 en op 31 maart 2016 tot € 1.500.000. Er is op dit moment nog € 200.000 beschikbaar binnen dit budget, wat betekent dat er € 1.300.000 is uitgeleend voor duurzame maatregelen aan bestaande woningen.

Stimuleringslening

De stimuleringslening is een lening voor het aanbrengen van duurzaamheidsmaatregelen voor woningen, woongebouwen en gebouwen voor maatschappelijke doeleinden tot een bedrag van € 50.000,- (minimaal € 2.500,-). Doelgroep voor deze lening zijn VVE's, verenigingen, particuliere verhuurders, energicoöperaties, schoolbesturen, non-profitorganisaties en huurders. De stimuleringslening is gericht op het treffen van dezelfde duurzame maatregelen als de duurzaamheidslening.

De stimuleringslening is wat langzamer op gang gekomen dan de duurzaamheidslening. Dit heeft ermee te maken, dat het vaak meer tijd kost voor doelgroepen van de stimuleringslening overeenstemming hebben bereikt over het treffen van duurzame maatregelen. Er zijn inmiddels vijf stimuleringsleningen verstrekt. De meeste aanvragers plaatsen zonnepanelen. Een aanvraag had betrekking op het plaatsen van een zonneboiler en een groen dak.

De stimuleringslening heeft tot nu toe een CO₂reductie van zo'n 30 ton opgeleverd.

Op 21 mei 2014 heeft de gemeenteraad € 600.000 euro gereserveerd voor stimuleringsleningen. Tot nu toe is € 155.787 verstrekt aan stimuleringsleningen. Er is dus nog ruim € 440.000 beschikbaar voor stimuleringsleningen.

Green Deals

Green Deals zijn bedoeld om in samenwerking met andere partijen duurzame initiatieven te helpen realiseren. Green Deals dragen bij aan de verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en zijn lonend zijn voor de gemeente en de maatschappij. De kaders voor de Green Deals zijn vastgelegd in een kaderdocument en in de verordening SVn Stimuleringslening Green Deal Alphen aan den Rijn. Bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties lopen soms tegen knelpunten aan als ze een duurzaam initiatief willen realiseren. De gemeente Alphen aan den Rijn kan helpen om deze barrières te doorbreken door een Green Deal met ze aan te gaan. Een Green Deal hoeft niet altijd samen te gaan met een lening. De gemeente kan ook op andere manieren een duurzaam initiatief faciliteren. De kaders en de verordening van de Green Deals zijn zo opgesteld dat er zo veel mogelijk ruimte is om dit te doen. De mate waarin de gemeente bijdraagt aan een project is afhankelijk van de wensen van de initiatiefnemer. Een Green Deal kan variëren van faciliteren door de gemeente door onder meer het verbinden van partijen, naamsbekendheid geven aan een project, hulp bij

communicatie of het beschikbaar stellen van vergaderruimtes tot het verstrekken van een Green Deal lening. Initiatiefnemers hebben de projectleiding en de gemeente faciliteert. Om een Green Deal tot stand te brengen is creativiteit en maatwerk nodig. De ervaring leert dat het in de praktijk niet altijd eenvoudig is om een duurzaam initiatief te faciliteren. De gemeente is gebonden aan strikte wet- en regelgeving en uitgebreide procedures. Dat zorgt ervoor dat onderzoek naar de juridische aspecten veel tijd in beslag neemt. In het eerste jaar zijn twee Green Deals gesloten. Een van deze Green Deals is een Green Deal met een Green Deal lening, de andere is alleen een Green Deal zonder lening.

De gemeente is momenteel met verschillende initiatiefnemers in gesprek over het sluiten van Green Deals.

In financiële zin is er een fonds van 1 miljoen euro beschikbaar voor het verstrekken van Green Deal Leningen. Dit is een revolverend fonds. Op dit moment is er €100.000 aan Green Deal leningen verstrekt.

De eerste ervaringen en aanbevelingen Green Deals zijn opgenomen in de eerste rapportage over de green deals (september 2016). Deze is te vinden in bijlage II bij deze voortgangsrapportage.

Bijlage I: Verklarende woordenlijst

Woord/Uitdrukking	Verklaring
Agro-logistiek	Het vervoer, de opslag, de distributie en de regie (besturing, beheersing en organisatie) van de agrostromen (food en non-food) in de gehele agroketen. Deze keten loopt van grondstoffen tot consument
Biobased Economy	Biobased Economy (BBE) gaat over de overgang van een economie die draait op fossiele grondstoffen naar een economie die draait op biomassa als grondstof. In een biobased economy gaat het over het gebruik van biomassa voor niet-voedsel toepassingen. Deze toepassingen zijn bijvoorbeeld chemicaliën, materialen, transportbrandstoffen, elektriciteit en warmte.
Biogas	Biogas is een mengsel van hoofdzakelijk methaan en koolstofdioxide dat ontstaat door anaerobe (zonder zuurstof) vergisting. Groen gas wordt geproduceerd door opwerking van biogas tot aardgaskwaliteit. Biogas wordt ook gemaakt door vergassing van droge biomassa. Biogas wordt na opwaardering ook aangeduid met de term groen gas.
Biogasinstallatie	Een biogasinstallatie produceert biogas uit slib van de rioolwaterzuivering. Het biogas wordt vervolgens opgewaardeerd tot groen gas. Dit heeft dezelfde kwaliteit als aardgas, maar is vele malen duurzamer. Zowel bij de productie als bij het gebruik, doordat groen gas vrijwel geen lang cyclische CO ₂ -uitstoot heeft.
Biomassa	Het biologisch afbreekbare gedeelte van producten, afvalstoffen en residuen van de landbouw (met inbegrip van plantaardige en dierlijke stoffen), de bosbouw en aanverwante bedrijfstakken, alsmede het biologisch afbreekbare gedeelte van industrieel en huishoudelijk afval.
Biovergisting	Het winnen van biogas uit een mengsel van mest en organische restproducten (biomassa).
Bodemenergiesystemen	Bodemenergie is een duurzame techniek waarmee energie uit de bodem kan worden gewonnen. Bij bodemenergie wordt gebruik gemaakt van de warmte die van nature aanwezig is in de bodem en het grondwater. Daarmee is bodemenergie een vorm van duurzame en hernieuwbare energie.
CO₂ compensatie	De hoeveelheid CO ₂ (broeikasgassen) die bij een eigen activiteit (bijvoorbeeld het productieproces) wordt uitgestoten op een andere plaats verminderen of vastleggen. Denk hierbij aan duurzame energie (wind en zon) of het planten van bomen.
CO₂ neutraal (volgens gemeente Alphen aan den Rijn)	De term CO ₂ -neutraal is de situatie waarbij de CO ₂ -emissies binnen onze gemeentegrenzen (al dan niet na compensatie) ten hoogste nul zijn. Overige broeikasgassen, zoals methaan zijn hierin niet meegenomen. CO ₂ komt niet alleen vrij bij energieverbruik, vervoer is ook een belangrijke veroorzaker van dit broeikasgas.
Composteerinstallatie	Installatie waarmee grote hoeveelheden groente-, fruit- en tuinafval (gft) verwerkt worden tot compost.
DIVA	De Inspiratie van Alphen: podium om partijen met goede ideeën met elkaar te verbinden.
Dubomattool	(Computer)programma dat gebruikt wordt om de meest duurzame keuze te maken bij materiaalgebruik in de openbare ruimte.

DuurzaamheidsProfiel van Locatie (DPL)	(Computer)programma om het duurzaamheidsprofiel van een wijk te kunnen berekenen op een 25 tal punten en te vergelijken met andere wijken. De sterke en zwakke punten op het gebied van duurzaamheid per wijk worden daarmee zichtbaar.
Duurzaamheidsagenda	Overzicht van de uitgangspunten voor een duurzame structuurvisie (beleid)
Duurzaamheidsbeleid	De maatregelen die een gemeente zich heeft voorgenomen om binnen een afgesproken periode een bepaald doel te bereiken op het gebied van duurzaamheid met gebruik van een afgesproken (oftewel: gebudgetteerde) hoeveelheid geld.
Duurzaamheids- en Stimuleringslening	Een lening via de gemeente, met een aantrekkelijke rentekorting voor energiebesparende maatregelen in en aan uw woning of gebouw.
Duurzaamheidsmarkt	Hier kan men inzicht krijgen in wat er allemaal mogelijk is rondom het onderwerp duurzaamheid.
Duurzaamheidsmonitor DPL	Meetinstrument waarmee DPL (Duurzaamheids Profiel van Locatie) bepaald kan worden.
Duurzaamheidsprofiel	Een duurzaamheidsprofiel geeft door middel van een gemiddeld rapportcijfer de kwaliteit van een bepaald gebied weer. Een duurzaamheidsprofiel is opgebouwd uit 16 tot 25 thema's die elk een apart rapportcijfer hebben.
Duurzame vergisting	Vergisten is de biologische omzetting van organisch afvalmateriaal waarbij biogas ontstaat, dat grotendeels bestaat uit methaangas en kooldioxide. Wanneer deze omzetting gebeurt op een manier die het milieu en de natuur zo min mogelijk belast, spreekt men van duurzame vergisting.
Duurzame economie	Een economie waarin groei, versterking van de concurrentiekracht en een toename van de werkgelegenheid gecombineerd worden met een beter beheer van ruimte, natuur en een vermindering van de milieudruk.
Ecologie	Wetenschap die onderzoekt hoe planten en dieren in verhouding staan tot elkaar en hun omgeving.
Ecologische waarden	Waarden voor een evenwichtig ecosysteem, bijvoorbeeld het belang van bossen voor de biodiversiteit, natuurwaarde, fauna en flora.
Energiehuishouding (warmtevraag, elektriciteitsvraag en brandstofvraag)	Het geheel aan energiestromen dat in Nederland plaatsvindt. Dit betreft enerzijds de winning, de in- en uitvoer en de voorraad en anderzijds het energieverbruik.
Energietabel	Dit label is een maatstaf voor de consument om te zien hoe zuinig, milieuvriendelijk en/of energiebesparend een aangekocht product (bijvoorbeeld een woning) is. Tevens geeft het label vaak informatie over de prestaties van het product en de gebruikte materialen bij de productie.
Energieneutraal (volgens gemeente Alphen aan den Rijn)	Energieneutraal houdt in dat we binnen onze regio net zoveel duurzame energie (zon, wind of biomassa) opwekken als dat we verbruiken binnen de gemeente. Alle huishoudens, bedrijven, scholen en zorginstellingen worden hierin meegenomen.
Enervisamonitor (voorheen CO₂-monitor)	Enervisamonitor is onder de naam CO ₂ -monitor ontwikkeld. De monitor is een (computer)programma dat door de gemeente wordt gebruikt om bijvoorbeeld uit te rekenen hoeveel CO ₂ reductie een duurzaam project opleverd.

Extensieve recreatie	Een vorm van recreatie die nauwelijks verstorend is voor natuur en bewoners van het gebied en waarvoor nauwelijks voorzieningen aangelegd hoeven te worden.
Fossiele brandstoffen	De belangrijkste fossiele brandstoffen zijn aardolie, aardgas en steenkool. Het zijn koolstofverbindingen die zijn ontstaan uit resten van plantaardig en dierlijk leven van miljoenen jaren oud.
Fossiele brandstofvrij	Het niet meer gebruikmaken van fossiele brandstoffen.
FSC-certificaten	Het FSC keurmerk (Forest Stewardship Council) is internationaal het bekendste keurmerk voor duurzaam hout. Het Forest Stewardship Council, is een internationale organisatie die verantwoord bosbeheer stimuleert. FSC stelt wereldwijde standaarden voor bosbeheer op, met daaraan gekoppeld een keurmerk. De stichting streeft naar het verhogen van het aandeel FSC-hout en – papier in Nederland. De kern van het werk van FSC is zorgen dat bossen, zowel tropische als niet-tropische, goed worden beheerd.
GPR gebouw	Meetinstrument waarmee de duurzaamheid van bestaande bouw, nieuwbouw en renovatie van woning- en utiliteitsbouw gemeten wordt.
Green Deal	Afspraken tussen partijen en gemeenten om duurzame plannen uit te kunnen voeren.
Greenport	Een Greenport is de term die in Nederland wordt gebruikt voor een groot tuinbouwcluster, waarin planten, bomen, bollen, bloemen en groenten worden geproduceerd en verhandeld. Het grootste deel van de productie gebeurt onder glas (de glastuinbouw, maar een belangrijk deel – vooral de bollenteelt en boonsierteelt – ook in de open lucht. Behalve productie en handel is er sprake van een hele keten van activiteiten met kassenbouw, techniek, transport, onderwijs en onderzoek, veredeling e.d. Alles bij elkaar vertegenwoordigen de Greenports een grote economische waarde, ook internationaal gezien.
Groene golven	Een groene golf is een term uit de verkeerskunde en houdt in dat verkeer (meestal automobilisten, maar vaak ook openbaar vervoer en soms zelf fietsers) op een verkeersweg met meerdere verkeerslichten kunnen doorrijden zonder te hoeven stoppen (elk licht staat op groen bij het passeren).
't Groene vinkje	Beeldmerk van de gemeente Alphen aan den Rijn dat aangeeft dat een activiteit duurzaamheidswaarde heeft.
Groengasauto	Auto die rijdt op groengas. Groengas is de duurzame variant van aardgas en wordt gemaakt door biogas op te waarderen tot aardgaskwaliteit. Groengas is een niet-fossiele brandstof. Het is vrijwel CO ₂ neutraal.
Handleiding Gebiedsgericht Beleid	Bij gebiedsgericht beleid gaat het om een afgestemde inzet van beleid, maatregelen en instrumenten in een bepaald gebied. De kenmerken zijn opgenomen in een handleiding gebiedsgericht beleid. Er wordt in beschreven welke maatregelen en instrumenten nodig zijn om doelen te bereiken en hoe de samenwerking in het gebied waar het om gaat vorm moet krijgen.
Hernieuwbare energie	Energiebronnen die onuitputtelijk zijn en telkens opnieuw kunnen worden gebruikt voor het opwekken van energie. Voorbeelden hiervan zijn waterkracht, zonne-energie (via zonnepanelen), windenergie (via windturbines) en energie uit biomassa (bv. vergisting van groente-, fruit- en tuinafval, vergisting van mest of slib of verbranding van houtafval).
IVN	Het Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN) is een landelijke organisatie die werkt aan een duurzame samenleving. Door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur zijn zij zich pas écht bewust van de waarde ervan. Daarom laten zij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

De Lansing	Natuur- en recreatiegebied gelegen op zowel het grondgebied van de gemeente Reeuwijk als van de gemeente Boskoop. Het gebied ligt verscholen tussen de boomkwekerijen en nauwelijks zichtbaar vanaf de openbare weg. Een oase van rust tussen de intensief gebruikte kwekerijgronden. In de afgelopen 40 jaar heeft Jan van Leeuwen het poldergebied een aanzien gegeven zoals het er 100 jaar geleden uitgezien moet hebben.
LED-verlichting	LED (Light Emitting Diode) is een duurzaam en milieuvriendelijk soort verlichting door een laag energieverbruik en lange levensduur.
Milieubarometer	De Milieubarometer is een online tool waarmee de milieuprestatie, CO ₂ -footprint en bijbehorende kosten van een bedrijf of organisatie zichtbaar worden gemaakt. Ingevulde gegevens over energie, water, afval, emissies, transport en papierverbruik worden vertaald naar de CO ₂ -footprint en snel terug te verdienen tips. De uitkomsten kunnen vergeleken worden met branchegemiddeldes.
Milieurendement	De kosteneffectiviteit van milieumaatregelen die de relatie weergeeft tussen de verrichte inspanning gemeten in kosten en het bereikte milieueffect.
Monitoringsinstrumenten	Instrumenten (meestal computerprogramma's) die ingezet worden om de resultaten van het beleid en van projecten op het gebied van duurzaamheid te meten.
Natuur- en milieueducatie	Natuur- en milieueducatie (NME) betreft alle vormen van (systematische en planmatige) leeractiviteiten met betrekking tot natuur, ecologie, milieu, landschap en duurzaamheid. Vaak met als achterliggende gedachte dat bekendheid hiermee en kennis hiervan zal leiden tot meer betrokkenheid, respect, natuur- en milieuvriendelijk handelen en daarmee tot duurzaamheid en leefbaarheid van de samenleving.
Omgevingsdienst	De omgevingsdienst is een regionale dienst die de wettelijke milieutaken voor gemeenten en de provincie uitvoert.
Regionaal beleidskader Duurzame Stedenbouw	Het Regionaal beleidskader Duurzame Stedenbouw beschrijft een planproces en prestatieafspraken gekoppeld aan ambitieniveaus.
Restafval	Restafval is het gedeelte van het huishoudelijk afval (maar ook van industrieel en bedrijfsafval) dat overblijft nadat al het recyclebare afval is gescheiden.
Stadslandbouw	Stadslandbouw is het telen, oogsten en afzetten van voedsel in of in de nabijheid van een stad. Onder stadslandbouw valt ook veeteelt en de kweek van vissen voor consumptie.
Structuurvisie Buitengebied	De Structuurvisie legt op hoofdlijnen vast wat de kenmerken en hoofdfuncties van buitengebieden zijn.
Uitplaatsingslocatie	De plek (locatie) waar een functie wordt weggehaald of beëindigd en het voortzetten/opbouwen van de functie elders. Uitplaatsing is erg duur en moet meestal samenvallen met bedrijfsinvesteringen om haalbaar te zijn.
Uitvoeringsprogramma	Het 'spoorboekje' behorend bij deze reisgids voor duurzaamheid in Alphen aan den Rijn 2014-2020. Hierin zijn de ambities vertaald naar concrete uitvoerbare projecten.

Verkeerscirculatieplannen	Een verkeerscirculatieplan (VCP) is een verkeersplan waarin verschillende functies worden beschreven zoals het beleid dat gevoerd wordt, het kader waaraan getoetst wordt en een plan waarin voorgenomen maatregelen beschreven zijn. Het accent bij een verkeerscirculatieplan ligt op de hoofdinfrastructuur van een gemeente en de belangrijke verkeersrelaties met omliggende gebieden.
Wettelijke grenswaarden	De maximaal toegestane waarden vastgelegd in wetgeving.
Wettelijke milieutaken	De uit te voeren taken op grond van de Wet milieubeheer.

Bijlage II: Rapportage Green Deals

Leerervaring en aanbevelingen Green Deals

1. Inleiding

De kaders en de verordening van de Green Deals zijn zo opgesteld dat er zo veel mogelijk ruimte is om duurzame initiatieven te kunnen helpen realiseren. De mate waarin de gemeente bijdraagt aan een project is afhankelijk van de wensen van de initiatiefnemer. Een Green Deal kan variëren van faciliteren door de gemeente door onder meer het verbinden van partijen, naamsbekendheid geven aan een project, hulp bij communicatie of het beschikbaar stellen van vergaderruimtes tot het verstrekken van een Green Deal lening. In alle gevallen gaat het om maatwerk. Dit laatste is aanleiding om na het sluiten van de eerste twee Green Deals de leerpunten te benoemen. Waar loopt het goed en waar kan het beter.

2. Twee Green Deals in 2015

De voorbereidingen om te komen tot een Green Deal vergen veel tijdinspanning. Evenwel zijn in het eerste jaar al twee Green Deals gesloten.

1. Met Topsurf BV en 9 andere partijen is een Green Deal tot stand gekomen waarmee dit bedrijf samen met de inzet van andere partijen gesteund wordt om onderzoek uit te voeren naar het circulaire product Topsurf. Topsurf wordt bereid uit bagger, houtafval en mest.
2. Met de heer Lourier en Raedthuys Zon BV is een Green Deal gesloten om de aanleg van een zonneweide van 2 ha te helpen realiseren. De gemeente geeft in deze green deal invulling aan haar eigen duurzaamheidsambities door de stroom van deze zonneweide voor haar eigen gebouwen te kopen. Er wordt een Green Deal lening verstrekt van € 100.000,- en een tijdelijke lening van € 350.000,- totdat het bestemmingsplan onherroepelijk is. Ook is een korting van 50% op de bouwleges gegeven.

3. Leerervaringen

Voor de gemeente is het sluiten van Green Deals een nieuw werkveld waarin de gemeente nog lerende is. Initiatiefnemers met zeer uiteenlopende projecten melden zich. Wat is kansrijk en wat niet? Per project vraagt dit creativiteit en maatwerk binnen de vastgestelde kaders voor Green Deals. Doelstelling is altijd dat er een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de duurzaamheids-doelstellingen van de gemeente (gemeenschap).

3.1 Belemmerende wet- en regelgeving

De gemeente moet voldoen aan wet- en regelgeving. Naast eigen gemeentelijk beleid is er ook wet en regelgeving van provincie, Rijk en Europa waaraan getoetst moet worden of waaraan de gemeente gehouden is. Bij de Green Deal voor de zonneweide liepen we er bijvoorbeeld tegenaan dat:

- de SDE subsidie voor 15 jaar verstrekt wordt en een tijdelijk vergunning van 10 jaar voor de initiatiefnemer niet voldoende was om de subsidie te verkrijgen.;
- het bestemmingsplan moet worden aangepast;
- Europese aanbestedingsregels de inkoop van de stroom van de zonneweide voor de gemeentelijke gebouwen bemoeilijken;
- de gemeente geen staatsteun mag geven;
- de legeskosten voor zonneweides heel hoog zijn ten opzichte van de eenvoud van het beoordelen van het “bouwwerk”.

Concreet leidde dit in de voorbereiding van de Green Deal zonneweide tot:

- tweemaal inhuren van een advocaat. Eenmaal om vast te stellen dat staatssteun niet aan de orde was en eenmaal om advies te geven over de inkoop van de stroom van de zonneweide binnen de kaders van het Europese aanbestedingsrecht.
- het inhuren van een expert om een marktconform stroomcontract op te stellen. Hiervoor is vakkundige kennis vereist die binnen de gemeente niet aanwezig is.
- het ruimtelijk voorsorteren op het omzetten van de verleende tijdelijke 10 jarige omgevingsvergunning naar een bestemmingsplan wijziging. Dit was nodig om de SDE subsidie tijdig te verkrijgen.
- Middels de hardheidsclausule in afwijking van de legesverordening 50% korting geven op de bouwleges. Hiermee is voorgesorteerd op het onderzoek of “groene leges” kunnen worden gehanteerd in Alphen aan den Rijn.

In alle bovengenoemde situaties zijn de randen opgezocht van de juridische kaders waarbinnen een gemeente kan opereren. In de praktijk vraagt dit veel uitzoek- en lobbywerk bij verschillende partijen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

3.2 vorm van de green deal overeenkomst

Beide Green Deals zijn maatwerk geweest. Voor Topsurf geldt dat de overeenkomst wat zwaar is opgesteld voor de te leveren bijdragen van de

verschillende partijen. De provincie geeft aan dat zij na eerdere toestemming om mee te doen de manier waarop de Green deal is ingestoken niet vinden passen in hun visie voor Green Deals. De gemeente Alphen heeft hierbij een andere insteek gehanteerd. De initiatiefnemer vraagt niet meer dan de overeengekomen bijdrage van de gemeente en is geholpen en tevreden. Waarom maken we iets wat simpel is, ingewikkeld door onszelf extra regels op te leggen. Het doel is dat de initiatiefnemer geholpen is. In mei is het laatste gesprek hierover met PZH geweest. PZH was onder de indruk van de innovatieve werkwijze van de gemeente Alphen aan den Rijn en wil alsnog graag mee tekenen in de Green Deal op de wijze zoals Alphen deze heeft ingestoken. GS nemen hierover binnenkort een besluit. Daarna kan tot ondertekening van de Green Deal worden overgegaan.

Bij de Green Deal over de zonneweide zijn de afspraken in de toewijzingsbrief vastgelegd. Ook zijn juridische voorwaarden in de contractovereenkomst voor de stroominkoop vastgelegd. Dit om binnen de regels van Europese regelgeving te blijven. Bij deze green deal is geen aparte overeenkomst opgemaakt omdat in het proces voor de lening alles vastgelegd kon worden.

3.3 Bedrijfsbevoordeling en verwachtingsmanagement

Bedrijven benaderen ons regelmatig met de vraag of het verduurzamen van een pand of de aanschaf van een elektrisch voertuig voor een Green Deal in aanmerking komen. Daarvoor kan de Green Deal lening NIET worden ingezet. De gemeente mag niet het ene bedrijf boven het andere bevoordelen ofwel staatssteun geven aan een bedrijf. Er moet ook een duidelijke meerwaarde zoals genoemd in de criteria van de kaders voor Green Deals in het project zitten. Het is belangrijk dat de gemeente hier steeds duidelijkheid over schept.

Daarnaast melden zich soms initiatiefnemers die verwachten dat de gemeente project trekker wordt in plaats van faciliteert. Bijvoorbeeld vragen zij of brieven uit naam van de gemeente kunnen worden verstuurd of dat de gemeente een inventarisatie doet naar mogelijkheden. In het afgelopen jaar zijn die initiatiefnemers teleurgesteld doordat zij verkeerde verwachtingen van de gemeente hadden.

3.4 Benut kansen

Bij alle gesprekken is het van belang om in kansen te denken. Bij de zonneweide was het mogelijk om de stroom in te kopen omdat dit samenviel met het terugkopen van de panden van Sportspectrum naar de gemeente. Zo'n kans doet zich eenmalig voor.

Een belangrijke tip is om in een vroeg stadium een project of initiatief in een breder kader te plaatsen om te kunnen zien welke mogelijkheden en kansen zich voordoen. Ook daarvoor is het van belang dat meerdere vakdisciplines vanaf de start betrokken worden.

3.5 Zekerheid lening

In de verordening voor Green Deals is vastgelegd dat de zekerheid van de lening nader bepaald zal worden. Dit is gedaan om maatwerk per project mogelijk te maken. Bij de zonneweide bleek het lastig om een hypothecaire zekerheid te verkrijgen. Zonnepanelen zijn roerende zaken als het gaat om het bepalen van de zekerheid voor een lening, terwijl de OZB panelen ziet als onroerend.

In het zonneweide project is ervoor gekozen om de zekerheid pas te bepalen als alle stukken bij SVn zijn aangeleverd. De afspraak is gemaakt dat SVn de hoogst mogelijke zekerheid voor de gemeente bewerkstelligt bij het verstrekken van de lening.

4. Reacties partijen

4.1 Reactie Raedthuys Zon BV

Raedthuys heeft als reactie gegeven dat zij positief verrast was over de bijdrage aan het hele proces van de gemeente om tot een green deal te komen. De gemeente gaat met de green deal ver en Raedthuys is hier erg positief over.

4.2 Reactie Topsurf B.v.

Topsurf geeft aan dat de gemeente uitermate plezierig, professioneel en doorpakkend werkt ten aanzien van de green deals. Topsurf heeft met meerdere overheidsinstanties in Nederland te maken en zij zijn van mening dat Alphen aan den Rijn hierin uniek opereert met een goede intentie en daadkracht en is daar zeer blij mee.

5. Aanbevelingen

De bovenstaande leerervaringen geven aanleiding tot de volgende aanbevelingen:

5.1 Aanbeveling wet en regelgeving: Interne proces versoepelen

Het is aan te bevelen om een vaste groep collega's (projectteam) bij elkaar te brengen bij de start van een mogelijke Green Deal. Het gaat hierbij in wisselende samenstelling om de vakdisciplines RO en juridisch zaken, inkoop, vergunningverlening, wijken en kernen (participatie) en anderen.

5.2 Aanbeveling vorm overeenkomst

Kies een overeenkomst die past bij de Green Deal. Dit is maatwerk en basis is daarbij dat de initiatiefnemer ermee geholpen is.

5.3 Aanbeveling verantwoordelijkheden en verwachtingsmanagement

Het is belangrijk dat de rollen van alle partijen aan het begin van het project duidelijk worden gemaakt (verwachtingsmanagement).

5.4 Aanbeveling benutten kansen

Benut kansen door ieder project in een brede context te plaatsen.

5.5 Aanbeveling zekerheid lening

Let erop dat er geen sprake is van staatssteun aan een individueel bedrijf. En schakel SVn in bij het bepalen van de zekerheid van de lening, dit kan ook nadat de lening is toegewezen.